

‘Je moet de sfeer van carnaval kennen om mijn boeken te begrijpen’

Diana Lebac is actrice, voordrachtskustenaar, schilderes, docente, schrijfster van jeugdboeken, poëzie en proza voor volwassenen, in het Nederlands en Papiaments. Onlangs verscheen een nieuwe roman van haar, haar veertigste publicatie. Aanleiding voor een gesprek met deze veelzijdige Curaçaose.

door Ko van Geemert

Diana Lebac (1947) kreeg bekendheid door haar kinderboeken, zoals ‘Nancho van Bonaire’, waarvoor zij in 1976 de Zilveren Griffel ontving, de eerste overzeese. In 1994 verscheen ‘De langste maand’, haar eerste roman voor volwassenen.

Het boek gaat over een oudere vrouw wier kinderen in Nederland wonen. Ze heeft veel contact met een jongen die weliswaar zijn school heeft afgemaakt maar geen werk kan vinden, hij is aan de drugs verslaafd geraakt. De vrouw merkt langzamerhand dat ze van een gerespecteerde dame met veel verstand van kruiden, een afhankelijke oude vrouw is geworden. ‘De langste maand’ speelt zich af tijdens het carnaval op Curaçao, het eindigt tijdens de Gran Marcha, het hoogtepunt van het carnaval, de grote parade. Lebac is een overduidelijke liefhebber.

Carnaval

“Sinds 1982 zit ik in de jury bij het Tumbafestival, met een kleine tussenpauze van drie à vier jaar. Dit jaar is de 47e aflevering. Tumba is een karakteristieke muziek- en dansstijl hier, ontstaan in de 18e eeuw, de laatste decennia nauw verbonden met carnaval en zeer populair. We moeten deze keer kiezen uit 69 composities. Er wordt gekeken naar arrangement, melodie, of het de potentie heeft op straat succes te hebben, de tekst. Op dat laatste let ik dan speciaal. De compositie van de winnaar, de Rei di Tumba, de ‘koning’, moet door elke groep die meedoet aan de Gran Marcha, ingestudeerd worden.”

Dit jaar werd Amoroso ‘Amos’ Balentin uiteindelijk verkozen tot Rei di Tumba. “Wie de euforische sfeer van carnaval niet kent, zal moeite hebben om mijn boeken te begrijpen. Hier presenteert Curaçao zich, het heeft iets nationaals.”

Uit ‘De langste maand’:

Uit de ramen staken vlaggetjes en ballonnetjes, en vanaf de balkons registreerden flitsende camera's fraaie T-shirts en bermudashirts, fantasierijke hoedjes en petten, parasols, klapstoelen, ijsjugs, gevergde stellages en de gekste details. En overal klonk muziek, muziek, muziek.

Sprookje

Aan het einde van het afgelopen jaar verscheen haar tweede roman voor volwassenen: 'Duizend leugens bruidstaart'.

Het verhaal laat zich lezen als een sprookje. De inhoud in het kort. De veertienjarige jongen Skylar woont samen met zijn moeder Naima in De Schoot, een dorpje waarin vrijwel uitsluitend vrouwen en kinderen wonen. Er is voor de mannen nauwelijks werk; ze zijn vertrokken naar het welvarende buurland Hope Land om geld te verdienen. Zo ook Skylars vader. Maar Skylar mist hem en haalt zijn moeder over naar hem op zoek te gaan, een adres hebben ze niet. Vader wordt niet gevonden, Naima gaat terug maar Skylar blijft. Hij is, omdat hij een beurs kan krijgen, in staat er te gaan studeren. Hij studeert cum laude af aan de Rechtsfaculteit van de Universiteit van Hope Land. Hij wordt een gerespecteerd man en veelgevraagd spreker. Bij een van die lezingen is zijn vader aanwezig, maar tot een ontmoeting komt het niet. Een tweede laag die in het verhaal verweven zit, is de gekwetste vrouw. Het loopt verrassend af, we zullen dat hier niet uit de doeken doen.

Laten we maar gelijk met de deur in huis vallen: het boek wordt gepresenteerd als roman voor volwassenen, maar is het eigenlijk niet meer een boek voor de jeugd?

"Ik heb het boek niet geschreven als jeugdroman. Tegenwoordig spreekt men wel van een 'coming of age'-roman, waarin de ontwikkeling richting volwassenheid centraal staat. Maar ik moet je eerlijk zeggen: het maakt me niet zo veel uit welk etiket erop geplakt wordt. Ik zal je vertellen hoe het is gegaan. Ik had mijn jeugdboeken bij Leopold uitgegeven. 'De langste maand' bood ik uiteraard daar ook aan. Maar daar zeiden ze: het is eigenlijk een boek voor volwassenen en ze legden contact voor me met uitgeverij In de Knipscheer. Toen leefde Jos Knipscheer nog, hij overleed in 1997, ik had een heel goed contact met hem. Daar verscheen toen 'De langste maand', als roman voor volwassenen. In de Knipscheer gaf geen jeugdboeken uit."

Magie

De titel 'Duizend leugens bruidstaart' is, denken we, niet direct te begrijpen.

Lebacs: "Dat lijkt me ook niet zo erg, maar ik zal het je uitleggen. Ik wilde in elk geval een beeldende titel kiezen. Duizend is de Chinese manier om héél veel uit te drukken. Leugens kun je ook lezen als: illusies. De bruidstaart staat voor de zwarte taart, die hier gebakken wordt bij speciale gelegenheden."

In 2012 publiceerde de op Curaçao geboren Loekie Morales haar jeugdboek 'De magische bruidstaart'. "Dichters beschrijven het leven vaak als een boom in volle bloei, denk maar aan de Surinaamse dichter Shrinivási, die zoals je weet op Curaçao woont. Ik koos voor de bruidstaart als beeld voor verwachting, liefde en teleurstelling."

Een belangrijk thema in het boek is magie. Lebacs legt uit: "Je hebt witte magie die uitgaat van het spirituele, en zwarte magie, beter bekend als brua, die gericht is op wraak, afrekening, genoegdoening. Mijn opa was kruidendokter, kurandero, hij gaf ook consult. Denk maar aan die passage uit mijn laatste boek, waarin Skylar in de kamer van zijn opa terechtkomt."

Voor zich zag hij een groot beeld, het moest een aartsengel voorstellen, welke wist hij niet. Verder was er een soort altaar met vele grote en kleine kaarsen. Langs de muren stonden tal van heiligenbeelden. De dieppaarse gordijnen waren gesloten. Niemand mocht naar binnen kijken. Verder waren er enkele stoelen met zachte kussens en ook een canapé. Het was inderdaad een heilige plek, dacht Skylar eerbiedig. (...) Hij voelde zich hier best thuis. Met een behaaglijk gevoel strekte hij zich uit op de canapé en stelde zich voor wat de mensen allemaal aan zijn opa vroegen wanneer ze hier binnen zaten.

"In deze wereld ben ik opgegroeid. Niet dat ik dit onmiddellijk in mijn boeken verwerkte. Maar op een zeker moment, in 2008, ontmoette ik de schrijver Erich Zielinski. Hij zei tegen me: je zou die magisch-realistische kant op moeten gaan, lees 'De doem van de maïs' van Miguel Angel Asturias uit Guatamala, in 1967 kreeg hij de Nobelprijs voor literatuur. Ik deed dat en was verkocht. Die magie is onlosmakelijk verbonden met Zuid-Amerika, met Curaçao. Of ik daar nu echt zelf in geloof weet ik niet. Wel in intuïtie, ik verdiep me in boeddhisme, katholicisme. Er is meer dan deze harde wereld, ik geloof in spiritualiteit."

“Ik wil je nog wel een mooi voorbeeld geven. Toen ik in 2011 voor mijn studie ingespannen zat te schrijven aan een scriptie over de geschiedenis van de Curaçaose jeugdliteratuur – ik was nogal gestrest – was het ineens of Jos Knipscheer me riep. Ik keek omhoog en daar zag ik hem. ‘Hallo Jos.’ Hij kwam me even geruststellen, zo mooi. Met die scriptie is het helemaal goed gekomen.”

Dilemma’s

Diana Lebacs is op Curaçao geboren en getogen. Haar moeder is Surinaams, haar vader is Indonesisch van moeders kant, zijn vader kwam van Curaçao. Ze wilde altijd al in het onderwijs werken en dat is uitgekomen. Maar naast lesgeven doet ze nog zo veel andere dingen. We leggen haar een paar dilemma’s voor. Waarvoor zou ze – desnoods met het pistool op de borst – kiezen?

Schrijven – Voordragen

“Schrijven.”

Schilderen – Acteren

“Acteren.”

Proza – Poëzie

“Proza.”

Voor jongeren – Voor volwassenen

“O, dat is moeilijk! Dan kies ik waar ik nu mee bezig ben: voor volwassenen.”

Suriname – Indonesië

“Indonesië.”

Curaçao – Nederland

“Curaçao.”

Westpunt – Oostpunt

“Oostpunt (daar woon ik).”

Willemstad – Bándabou

“Ook alweer zo moeilijk. Willemstad dan maar.”

Boeli van Leeuwen – Tip Marugg

“Boeli.”

Frank Martinus Arion – Albert Helman

“Natuurlijk zeg ik dan: Arion! Ik ben schoolleider geweest van de eerste school die hij oprichtte, een basisschool. En de titel van het liber amicorum voor Frank – plantadó den kunuku kurú – komt uit een van mijn gedichten, speciaal geschreven voor Frank.”

Papiaments – Nederlands

“Nee hoor, daar kan ik echt niet uit kiezen, beide talen zijn me even lief en in beide talen kun je precies zeggen wat je wilt.”

Dubbelganger

Lebac over de Curaçaose literatuur: “Als we de periode van Cola Debrot tot Frank Martinus de ‘eerste leg’ noemen, dan heb ik het gevoel dat we nu, beginnend met Erich Zielinski die in 2004 de roman ‘De Engelenbron’ publiceerde, met een ‘tweede leg’ bezig zijn. Er zijn de laatste jaren zoveel schrijvers gedebuteerd, Eric de Brabander, Ronny Lobo, een hele lijst. Wat de kinderliteratuur betreft heb ik een missie gehad: ik vond het van belang dat zo veel mogelijk uiteenlopende thema’s in kinderboeken, in allerlei genres, terecht zouden komen. En dat is ook gebeurd. Daarna heb ik gestimuleerd dat er vertalingen in het Papiaments zouden komen.” Tot slot laat ze lachend weten: “Op het ogenblik schrijf ik aan een roman, werktitel ‘De Dubbelganger’. Ik probeer opnieuw de Curaçaose cultuur te combineren met moderne thema’s. Magie zit er zeker weer in.

Bron: *Ñapa Literatuur (Amigoe)*, zaterdag 11 februari 2017